

UDC 791.633-051(470+477)

Oleksandr Bezruchko

Doctor of Arts Study,

Associate Professor,

Kyiv National University of

Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

oleksandr_bezruchko@ukr.net

**THE PRIMARY STAGE OF SCREENWRITING AND DIRECTING
TANDEM WORK OF Y. SOLNTSEVA AND M. VINIARSKYI ON
THE FILM «THE VISUN REPUBLIC»**

The purpose of the article is to reconstruct the primary stage of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios). The **research methodology** suggests the application of scientific reconstruction methods, objectivity, and historicism. The specified methodological approaches allow for recreating the picture of the cultural process based on contemporary records and defining historical and art preconditions of the emergence and problematics of screenwriting and directing collaboration between Yuliya Solntseva and Mykhailo Viniarskyi on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios). **Conclusions.** Concluding the aforementioned, it can be stated that the scientific objectives have been accomplished: the specificity of the typical for cinematography of the

second half of the 1930s phenomenon of a directing tandem has been studied; the reasons for the emergence of the screenwriting and directing tandem of Y. Solntseva and M. Viniarskyi have been analysed; the role and position of each participant of this creative tandem have been distinguished; variants of creative directing tandems in Ukrainian cinematography have been mentioned. Nevertheless, **the prospects** for scientific research remain promising, as the further screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi on the film «How the Steel Was Tempered» has not been thoroughly researched. **The significance** of this research in terms of Art History lies within discovering and introducing the new important facts about Ukrainian and Soviet cinematography of the 1930s. Based on little-known contemporary records and published materials of that time, all the stages of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios have been reconstructed.

Key words: creative tandem, Yuliya Solntseva, Mykhailo Viniarskyi, Kyiv Film Studios (motion picture studios), «The Visun Republic», film director, screenwriter.

*Безручко Олександр Вікторович, доктор мистецтвознавства,
доцент, Київський національний університет культури і мистецтв,
Київ, Україна*

**Початковий етап роботи сценарно-режисерського тандему
Ю. Солнцевої – М. Вінярського над фільмом «Вісунська
республіка»**

Мета статті. Реконструювати початковий етап функціонування сценарно-режисерського тандему Юлії Іполитівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка» на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів). **Методологія дослідження** полягає у застосуванні методів наукової реконструкції, об'єктивності й історизму. Зазначені методологічні підходи дозволяють відтворити картину культурного процесу на базі архівних даних та виявити історичні та мистецтвознавчі передумови появи та проблематики роботи сценарно-режисерського тандему Юлії Іполитівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка» на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів). **Висновки.** Підсумовуючи вищевикладене, можна зазначити, що поставлені наукові завдання виконані: досліджено специфіку роботи типового для кінематографа у другій половині 30-х рр. ХХ ст. феномену парних режисерів, або режисерського тандему; проаналізовано причини утворення сценарно-режисерського тандему Ю. Солнцева – М. Вінярський; з'ясовано роль та місце кожного з учасників цього творчого тандему; розказано про варіанти творчих тандемів режисерів в українському кінематографі. Тим не менш, **перспективи** наукових розвідок залишаються великими, оскільки ще недостатньо досліджено продовження функціонування сценарно-режисерського тандему Юлії Іполитівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка» на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів). **Значення** цього дослідження для мистецтвознавства полягає у віднайденні та введенні в науковий обіг здобутий автором новий цінний фактаж

з історії українського і радянського кінематографа у 30-х рр. ХХ ст. На основі маловідомих архівних документів і матеріалів тогочасної кінематографічної преси реконструйовано початковий етап функціонування сценарно-режисерського тандему Юлії Іполитівни Солнцевої – Михайла Борисовича Вінярського над фільмом «Вісунська республіка» на Київській кінофабриці (кіностудії художніх фільмів).

Ключові слова: творчий тандем, Юлія Іполитівна Солнцева, Михайло Борисович Вінярський, Київська кіностудія художніх фільмів, «Вісунська республіка», кінорежисер, сценарист.

Безручко Александр Викторович, доктор искусствоведения, доцент, Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Начальный этап работы сценарно-режиссерского тандема Ю. Солнцевой – М. Винярского над фильмом «Висунская республика»

Цель статьи. Реконструировать начальный этап функционирования сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика» на Киевской кинофабрике (киностудии художественных фильмов). **Методология исследования** заключается в применении методов научной реконструкции, объективности и историзма. Отмеченные методологические подходы позволяют воссоздать картину культурного процесса на базе архивных данных и обнаружить исторические и искусствоведческие предпосылки появления и проблематики работы сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитов-

ны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика» на Киевской кинофабрике (киностудии художественных фильмов). **Выводы.** Подытоживая вышеизложенное, можно отметить, что поставленные научные задачи выполнены: исследована специфика работы типичного для кинематографа во второй половине 30-х гг. XX ст. феномена парных режиссеров, или режиссерского тандема; проанализированы причины образования сценарно-режиссерского тандема Ю. Солнцевой – М. Винярского; выяснена роль и место каждого из участников этого творческого тандема; рассказано о вариантах творческих тандемов режиссеров в украинском кинематографе. Тем не менее, **перспективы** научных исследований остаются большими, поскольку еще недостаточно изучено продолжение функционирования сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика». **Значимость** этого исследования для искусствоведения заключается в нахождении и введении в научное обращение добытый автором новый ценный фактаж по истории украинского и советского кинематографа в 30-х гг. XX ст. На основе малоизвестных архивных документов и материалов кинематографической прессы исследуемого периода реконструирован начальный этап функционирования сценарно-режиссерского тандема Юлии Ипполитовны Солнцевой – Михаила Борисовича Винярского над фильмом «Висунская республика» на Киевской кинофабрике (киностудии художественных фильмов).

Ключевые слова: творческий тандем, Юлия Ипполитовна Солнцева, Михаил Борисович Винярский, Киевская киностудия художественных фильмов, «Висунская республика», кинорежиссер, сценарист.

Problem setting. The significance of this research is stipulated by the need to study the little-known pages of the history of Ukrainian cinematography and its grandees that for some reason were not studied by Ukrainian art historians.

Analysis of the latest researches and publications. Despite references to personal life and career of Y. Solntseva (in most cases, in respect to O. Dovzhenko) in publications by S. Trymbach [3; 4; 21; 22], R. Korohodskyi [6], M. Shchudria [25–27], L. Cherevatenko [12; 24], V. Marochko [9], V. Popyk [15; 16], T. Derevianko [10], V. Aheeva [4], V. Pryhorovskyi [5], E. Sverstiuk [11], V. Kudin [7; 8], V. Myslavskyi [13], and others, we can acknowledge that Ukrainian art historians, in fact, have not researched personal life and career of M. Viniarskyi, except for publications by O. Bezruchko [1]. However, the main fact is that the functioning of the tandem of screenwriters and directors Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» remains unexplored.

The research objective of this article is to provide research into specific features of cinematography of the second half of the 1930s, namely the phenomenon of a directing tandem; to analyse the reasons why the screenwriting and directing tandem of Y. Solntseva and M. Viniarskyi appeared; to distinguish the role of each participant in this creative tandem; to mention variants of creative directing tandems in Ukrainian cinematography.

Methods of research. To accomplish these scientific objectives all the scientific literature available was studied and analysed: Ukrainian (the Central State Archive-Museum of Literature and Arts of Ukraine, the Central

State Archives of Public Organisations of Ukraine, the Museum-Archive of Oleksandr Dovzhenko National Film Studio, the State Archive of the Security Service of Ukraine etc.) and Russian archives (the Archive of All-Russian State University of Cinematography named after S. Gerasimov, Gosfilmofond of the Russian Federation «Belye Stolby» etc.) were studied, as well as Ukrainian and All-Union newspapers and magazines of that time «Za Bil'shovytskyi Film», «Kino», «Radianske Kino», «Iskusstvo Kino» etc. The **research methodology** consisted of the application of scientific reconstruction methods, objectivity, and historicism. The specified methodological approaches allow for recreating the picture of the cultural process based on contemporary records and defining historical and art preconditions of the emergence and problematics of screenwriting and directing collaboration between Yuliya Solntseva and Mykhailo Viniarskyi on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios).

The objective of the article. To reconstruct the primary stage of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios (motion picture studios).

Exposition of the basic material. In the 1930s, well-known actress Yuliya Ippolitovna Solntseva (7.08.1901, Moscow – 28.10.1989, Moscow) made many efforts to become a film director. As recorded in the declassified «Operational message on Y. Solntseva of January 24, 1939»: «In recent years Solntseva has intensely aspired independent work without Dovzhenko. She said she wanted to work without Dovzhenko's help, because her work under the supervision of Dovzhenko would be estimated by all as his own (and not her) success» [14].

However, Y. Solntseva, who had great work experience in cinematography as an actress in such feature films as «Aelita» (1924, Aelita), «Cigarette Girl From Mosselprom» (1924, Zina Vesenina), «Leon Couturier» (1927, Katya), «Storm» («Lighthouse in the Black Sea», «A Story of One Night», 1928, Katya), «Jimmi Higgins» (1928, Ellen), «Eyes Which Saw» (1928, Rosa), «Two Women» (1928, Krekshina), «Earth» (1930, daughter of Opanas), and as an assistant director (in the films «Earth», «Ivan», and «Aerograd» by O. Dovzhenko), needed a young film director who knew the latest achievements in the field of film direction, but did not have their own projects, so she could enjoy all the glory in the creative tandem.

For this role, the graduate of S. Eisenstein's workshop on film directing Mykhailo Borysovykh Viniarskyi (21.11.1912, Bobrynets', Elizavetgrad guberniya (today – Kyrovohrad region) – 30.03.1977, Kyiv), who attended the course of great lectures by leading Soviet cinema teachers at Higher State Institute of Cinematography (VGIK; today – All-Russian State University of Cinematography named after S. Gerasimov) was perfectly suited; however, he had not yet managed to prove himself as an independent film director. Moreover, he came to Kyiv Film Studios to shoot a debut film.

Y. Solntseva and M. Viniarskyi got acquainted during the filming of «Aerograd», where the trainee was under supervision not only of the film director, Oleksandr Dovzhenko, but also film director assistant Y. Solntseva, who was described by S. Talskyi in the All-Soviet newspaper «Kino»: «The daily collaboration with assistant film director Solntseva ensured the conditions for really fruitful production training of M. Viniarskyi» [19].

As it was noted in the article «The Chronicle of Screenplay Portfolio» of November 28, 1936, Y. Solntseva started to work on the screenplay of «The Visun Republic» at Kyiv Feature Film Studios and became principal director of the future film: «The screenplay of «The Visun Republic» has been written and is going to be shot at Kyiv Feature Film Studios by a merited actress, Y. Solntseva. This film is about the heroic struggle of peasants of Visun village against the White Russian» [23].

However, in only one and a half month, in the same newspaper, «Za Bil'shovyt'skyi Film», it was noted that the creative tandem of Solntseva-Viniarskyi were authors-directors of «The Visun Republic», i.e. screenwriters, and later became producers of this screenplay.

However, in most cases in a tandem there was usually a co-director, such as, for instance, in the feature film of 1937, «Tom Sawyer», shot in 1936 at Kyiv Film Studios. In most cinema guides it is noted that the directors of this film were Lazar Frenkel and Glib Zatvornytskyi. At Gosfilmofond the case of the film «Tom Sawyer» was revised. In the authorization permit No 510/36 the only director is stated, i.e. Lazar Frenkel [17, p. 1]. To clarify the situation with the status of Glib Zatvornytskyi, the second page of the editorial scripts of «Tom Sawyer» reads: «Director – L. Frenkel. <...> Co-director – G. Zatvornytskyi» [17, p. 2].

Therefore, Lazar Frenkel was the film director (in modern language, producer), while Glib Zatvornytskyi was the co-director.

In contrast, there were also directing tandems, such as, for example, the one of Oleh Pavlenko and Hrygorii Lipshyts in the film «Willows and Pavements» with the screenplay by Vanda Vasylevska, where both directors were producers.

However, in this creative tandem, most likely because of the higher status of Y. Solntseva, M. Viniarskyi was the co-director. The matter was finally clarified in a declassified document from the archive of the Security Service of Ukraine: «Solntseva was appointed the sole producer of the film “The Visun Republic”» [14].

At the lecture on April 1, 1936 to the students of the Academy of Directing at VGIK, Oleksandr Dovzhenko referred to M. Viniarskyi, who «met such people in the villages of Mykolaiv oblast and found out about such life cases, full of deep social meaning and dramatic tension, that one could make up for years and would never reach such a result» [2, p. 19].

Such trips helped M. Viniarskyi collect the material for the screenplay of «The Visun Republic». On January 21, 1937, in the editorial article «Screenplay Portfolio of Kyiv Film Studios», it was noted that amongst secondary screenplays there was a film by the tandem: «The Visun Republic» – scriptwriters-directors – Solntseva and Viniarskyi» [18].

On January 22, 1937, Head of «Ukrainfilm» trust, M. Tkach, informed through the All-Union newspaper «Kino»: «The thematic agenda of our civil defence unit of the USSR includes one more film, the screenplay by Y. Solntseva and M. Viniarskyi – «The Visun Republic», devoted to one of the extremely important and heroic episodes of struggle between the Ukrainian working peasantry and the White Russian over Soviet power» [20].

Conclusions. Concluding the aforementioned, it can be stated that the scientific objectives have been accomplished: the specificity of the typical for cinematography of the second half of the 1930s phenomenon of a directing tandem has been studied; the reasons for the emergence of the

screenwriting and directing tandem of Y. Solntseva and M. Viniarskyi have been analysed; the role and position of each participant of this creative tandem have been distinguished; variants of creative directing tandems in Ukrainian cinematography have been mentioned. Nevertheless, **the prospects** for scientific research remain promising, as the further screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi on the film «How the Steel Was Tempered» has not been thoroughly researched.

The significance of this research in terms of Art History lies within discovering and introducing the new important facts about Ukrainian and Soviet cinematography of the 1930s. Based on little-known contemporary records and published materials of that time, all the stages of screenwriting and directing collaboration between Y. Solntseva and M. Viniarskyi during their work on the film «The Visun Republic» at Kyiv Film Studios have been reconstructed.

Список використаних джерел

1. Безручко О. Таємниці щоденників Олександра Довженка / О. Безручко // Пам'ятки : археогр. щорічник. – 2008. – Т. 9. – С. 208–230.
2. Довженко А. П. Беседа с молодыми режиссерами-слушателями Режиссерской академии ВГИК (1 апр. 1936 г.) / А. П. Довженко // Из истории кино : материалы и документы. – Москва : АН СССР, 1959. – Вып. 2. – С. 8–28.
3. Довженко А. Щоденникові записи, 1939–1956 – Дневниковые записи, 1939–1956 / А. Довженко. – Харьков : Фолио, 2013. – 879 с.

4. Довженко без гриму : листи, спогади, архівні знахідки / [упоряд. і комент.: В. Агеєвої та С. Тримбача ; прим. С. Тримбача]. – Київ : КОМОРА, 2014. – 471 с.
5. Довженко О. Його Юліана : з епістоляр. спадщини О. Довженка / О. П. Довженко ; [упоряд. В. М. Пригоровський]. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. – 107 с.
6. Корогодський Р. Довженко в полоні : розвідки та есеї про Майстра / Роман Корогодський. – Київ : Гелікон, 2000. – 352 с.
7. Кудін В. Зоряний шлях : худож.-докум. повість / В. О. Кудін. – Київ : Парлам. вид-во, 2004. – 224 с.
8. Кудін В. Сашко : худож.-докум. повість / В. Кудін. – Київ : ЕКМО, 2004. – 263 с.
9. Марочко В. Зачарований Десною : іст. портрет О. Довженка / В. Марочко. – Київ : Вид. дім «Києво-Могил. акад.», 2006. – 285 с.
10. Неопубліковані листи Олександра Довженка / публ. Тетяни Дерев'янка // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 26–37.
11. Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : [зб. матеріалів] / упоряд. Є. Сверстюк. – Луцьк : Терен, 2005. – 200 с.
12. Олександр Довженко: Літопис життя. Фільми. Малюнки. Задуми : [до столітнього ювілею О. П. Довженка] / [наук. та літ. ред. Л. Череватенко]. – Київ : [б. в.], 1994. – 144 с.
13. Олександр Довженко: маловідомі сторінки / передм., упоряд. В. Н. Миславський. – Харків : Дім реклами, 2015. – 280 с.

14. Оперативне повідомлення про Ю. І. Солнцеву, 24 січ. 1939 р., м. Київ // Галузев. держ. архів Служби Безпеки України (ГДА СБ України). – Ф. 11. – Спр. С–836. – Т. 2. – Ч. I. – Арк. 19–21.
15. Попик В. Під софітами ВЧК-ДПУ-НКВС-НКДБ-КДБ / В. Попик // Дніпро. – 1995. – № 9/10. – С. 21–59.
16. Попик В. Під софітами спецслужб / В. Попик. – Київ, 2000. – 406 с.
17. Справа кінострічки «Том Сойер» // Держфільмофонд РФ «Білі стовпи». – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 2544.
18. Сценарний портфель Київської кіностудії // За більшовицький фільм. – 1937. – 21 січ.
19. Тальский С. Студенты на производстве / С. Тальский // Кино. – 1935. – 4 юл.
20. Ткач М. На пороге 1937 года / М. Ткач // Кино. – 1937. – 22 янв.
21. Тримбач С. Не віднесена вітром: 100 років Ю. Солнцевій / С. Тримбач // Дзеркало тижня. – 2001. – 11–17 серп. (№ 30). – С. 16.
22. Тримбач С. Олександр Довженко: загибель богів: ідентифікація автора в національному часо-просторі / С. Тримбач. – Вінниця : ГЛОБУС-ПРЕС, 2007. – 800 с.
23. Хроніка сценарного портфеля // За більшовицький фільм. – 1936. – 28 листоп.
24. Череватенко Л. Довженко визволений / Л. Череватенко // КІНО–КОЛО. – 2005. – № 25. – С. 108–135.

25. Шудря М. Геній найщирішої проби. Нариси. Розвідки. Рецензії. Інтерв'ю. Публікації / М. Шудря. – Київ : Юніверс, 2005. – 382 с.

26. Шудря М. Священні миті осяяння / М. Шудря // Дніпро. – 2004. – № 9/10. – С. 72–79.

27. Шудря Н. Юлька и ее Запорожец / Н. Шудря // Аспекты. – 2004. – 1–7 окт. – С. 7.

References

1. Bezruchko, O.V. (2008). Secrets of Oleksandr Dovzhenko's diaries. [*Sights: archaeographic annual*], vol. 9, pp. 208–230.

2. Dovzhenko, A.P. (1959). Conversation with young stage directors-listeners of the Academy of Directing at VGIK, 1936, April, 1. *Iz istorii kino : materialy i dokumenty* [*From the history of cinematography: materials and documents*], issue 2, pp. 8–28.

3. Dovzhenko, O. (2013). *Diary records, 1939–1956*. The Russian archive of Literature and Arts. Kharkiv: Folio.

4. Aheeva, V., and Trumbach, S. (2014). *Dovzhenko without make-up: letters, memoirs, archived findings*. Kyiv: Komora.

5. Dovzhenko, O. (2011). *His Yuliana: from epistolary heritage*. Nizhyn: Aspekt-poligraph.

6. Korohodskyi, R. (2000). *Dovzhenko in thrall: secret services and stories about the Master*. Kyiv: Heliocon.

7. Kudin, V. (2004). *Star way*. Parliamentary publishing house, Kyiv, p. 224.

8. Kudin, V. (2004). *Sashko: fiction and documentary story*. Kyiv: EKMO.
9. Marochko, V.I. (2006). *Enchanted by the Desna: historical portrait of O. Dovzhenko*. Kyiv: Publishing house of «The Kiev-Mohyla Academy».
10. Derevianko, T. (1994). Unpublished letters by Oleksandr Dovzhenko. *Dnipro*, vol. 9/10, pp. 26–37.
11. Sverstiuk, E. (2005). *Oleksandr Dovzhenko yesterday and today: black-out pages of biography*. Lutsk : Teren, p. 200.
12. Cherevatenko, L. ed. (1994). *Oleksandr Dovzhenko: the chronicle of life. Films. Pictures. Intentions*. [to the centenary anniversary of O.P. Dovzhenko]. Kyiv: [N.p.].
13. Myslavskiy, V.N. ed. (2015). *Oleksandr Dovzhenko: unknown pages*. Kharkiv: Dim Reklamy.
14. Title of edition (1939). Operative report on Yulia Solntseva. Kyiv, 24 January. *Branch archive of the Security Service of Ukraine*. F. 11, C. C–836, vol. 2, part 1, pp. 19–21.
15. Popyk, V. (1995). Under the soffits of VChK-DPU-NKVS-NKGB-KGB. *Dnipro*, vol. 9/10, pp. 21–59.
16. Popyk, V. (2000). *Under the soffits of secret services*. Kyiv: Yevropeiskiy universytet finansiv, informatsiinykh system, menedzhmentu i biznesu.
17. Title of edition (1937). *The case of the film «Tom Sawyer», Gosfilmofond of The Russian Federation «Belye Stolby»*, F. 7, Op. 1, C. 2544.

18. Title of edition (1937). A screenplay portfolio of Kyiv Film Studios., *Za Bil'shovytskyi Film*, January, 21.
19. Talskiy, S. (1935). Students at the place of production. *Kino*, July, 4.
20. Tkach, M. (1937). At the threshold of the year 1937. *Kino*, January, 22.
21. Trumbach, S. (2001). Not gone with the wind: Yulia Solntseva's centenary. *Mirror of the week*. August, 11–17, № 30, p. 16.
22. Trumbach, S. (2007). *Oleksandr Dovzhenko: death of Gods: identifying the author in national time and space.*, Vinnytsia: Globe-press.
23. Title of edition (1936). The Chronicle of Screenplay Portfolio. *Za Bil'shovytskyi Film*, November, 28.
24. Cherevatenko, L. (2005). The Relieved Dovzhenko. *KINO–KOLO*, no. 25, pp. 108–135.
25. Shchudria, M. (2005). *Genius of the sincerest pureness. Essays. Explorations. Reviews. Interviews. Publications.* Kyiv: Universe.
26. Shchudria, M. (2004). The sacred moments of enlightenment. *Dnipro*, no. 9/10, pp. 72–79.
27. Shchudria, N. (2004). Yulia and her Zaporozhets. *Aspekty*, 1–7 October, p. 7.